

Organization for Security and Co-operation in Europe

Mission to Montenegro

MISIJA OEBS-A U CRNOJ GORI
KABINET ŠEFA MISIJE
Podgorica, 06. januar, 2014. godine

**Odgovori šefice Misije OEBS-a u Crnoj Gori,
ambasadorke Janine Hrebičkove,
na pitanja novinara Vijesti, gospodina Dejana Peruničića**

Pitanje 1:

Na prvoj pres konferenciji i kasnije u razgovoru sa predstavnicima crnogorske vlasti kazali ste da će Misija OEBS-a biti fokusirana na izgradnju povoljnog ambijenta za razvoj nezavisnog i profesionalnog novinarstva. Kakva je Vaša ocjena trenutnog stanja u toj oblasti?

Odgovor:

Mediji imaju veliku društvenu odgovornost u svakom demokratskom društvu, jer imaju ključnu ulogu u oblikovanju javnog mnjenja. Težnja ka uspostavljanju nezavisnog i profesionalnog novinarstva trebalo bi da budu alfa i omega svake države koja funkcioniše na demokratskim postulatima. Dok je, sa jedne strane, potrebno poštovati i od strane državnih institucija štiti slobodu izražavanja, dotle je, sa druge strane, potrebno poštovati i pridržavati se principa etičnog i odgovornog izvještavanja.

Ono što podrazumijevam pod profesionalnim novinarstvom, jeste, pod broj jedan, obaveza prema istinitosti informacija i lojalnosti interesima građana, disciplinovanost u provjeri činjenica, potreba i obaveza da ono služi kao nezavisni kontrolor vlasti, uz lični osjećaj etike i odgovornosti, neke vrste sopstvenog moralnog kompasa.

Imati u praksi profesionalno i nezavisno novinarstvo, zaista je izazov za svaku državu koja je prošla ili prolazi period tranzicije, bilo nakon ratnog perioda ili neke druge vrste vanrednog ili nedemokratskog ustrojstva. Pogotovo nakon što se formira nova, nezavisna država nakon raspada neke prethodne zajednice, kao što je to bio slučaj, ako mi dozvolite to poređenje, u mojoj rodnoj Češkoj, nakon raspada Čehoslovačke, ili kao što je to bio slučaj sa obnovom nezavisnosti Crne Gore, ali i svim novoformiranim državama nastalim nakon raspada bivše Jugoslavije.

Pitanje 2:

Koji su to mediji kod kojih ste prepoznali da se ne pridržavaju principa etičnog i odgovornog izvještavanja, da upotrebljavaju uvrijedljiv jezik, da koriste poluistine...?

Odgovor:

OSCE Mission to Montenegro
Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 1-a
81000 Podgorica
Montenegro

Tel + 382 20 406 401
Fax + 382 20 406 431
E-mail: omim@osce.org

Ne bih ovom prilikom izdvojila nijednu medijsku kuću posebno, jer je, kao što vam je poznato, konstatovano da je, kroz svoje izvještavanje, većina medija kršila etičke i profesionalne standarde, u manjoj ili većoj mjeri.

U proteklih je par godina Misija OEBS-a u Crnoj Gori takođe uočila povećani broj primjera kršenja ili nepoštovanja crnogorskog novinarskog etičkog kodeksa. Taj trend je takođe konstatovan od strane više domaćih i međunarodnih posmatrača koji prate ovu oblast.

Nedavni izvještaj Akcije za ljudska prava iz Podgorice, sadrži različite primjere kršenja svih 12 tačaka novinarskog Etičkog kodeksa. Zaključci iz izvještaja takođe sugerišu da je većina medija obuhvaćanih monitoringom u proteklih 6 mjeseci kršila kodeks.

Jedan broj primjera iz izvještaja je takođe nešto što sam i sama primijetila slušajući, čitajući i prateći crnogorsku medijsku scenu za vrijeme dok sam još bila na prethodnim radnim zadacima u drugim zemljama Zapadnog Balkana. Još više sam, dakako, svjesna toga otkad sam imenovana na poziciju šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori, početkom decembra 2013. godine.

Vi ste me pitali za korišćenje uvredljivog jezika, i ja ću vam reći da smatram da upravo to predstavlja srž problema kada govorimo o neprofesionalnom izvještavanju. To je nešto na čemu može i treba da se radi. Urednici i novinari mogu dati svoj veliki doprinos poboljšanju situacije na tom planu putem punog i dosljednog poštovanja principa pretpostavke nevinosti, u samoj pripremi medijskih izvještaja, i prije njihovog objavljivanja.

Pitanje 3:

Vaša analiza je pokazala da komunikacija između medija, civilnog sektora i Vlade i drugih institucija, prije svega pravosuđa, nije na zavidnom nivou i da slučajevi korišćenja neadekvatnih termina i jezika "niju tako rijetki". Kako poboljšati međusobnu saradnju između nezavisnih medija i državnih institucija?

Odgovor:

Zaista smatram da je neophodno pokušati i ohrabriti napore usmjerene ka poboljšanju standarda izvještavanja od strane svih glavnih medijskih kuća u zemlji.

U tom smislu, svrsishodno bi bilo konsultovati pravne stručnjake i stručnjake koji se bave ljudskim pravima, koji bi analizirali postojeći pravni okvir, i dali preporuke u dijelu preciznijeg definisanja odredaba koje se odnose na zaštitu prava pojedinaca ili grupa koji su postali predmetom neadekvatnog izvještavanja, i to je nešto čemu ćemo se mi u Misiji posvetiti u narednom periodu.

Novinari bi trebalo da se snažno oslanjaju na profesionalnu disciplinu u pogledu provjere informacija koje plasiraju. Kada je koncept objektivnosti prvobitno i nastao, nije podrazumijevao da pod obavezno sami novinari mogu biti uvijek nepristrasni. On je prevashodno pozivao na dosljedan metod provjere informacija, transparentan pristup dostupnim dokazima. Metod je taj koji primarno mora da bude objektivan, a obaveza novinara mora biti da ga se pridržava. Uzimanje izjava od što je više moguće sagovornika, otkrivanje porijekla izvora informacija u mjeri mogućeg, traženje mišljenja i komentara od različitih strana – neki su od glavnih segmenata ozbiljnog novinarskog standarda rada. Taj i takav pristup radu, i disciplina u pogledu verifikacije informacije, su ono što odvaja ozbiljno novinarstvo od drugih vidova komunikacije, kao što su propaganda, zabava, i tako dalje.

Takođe, mediji ne bi trebalo sebi da dopuštaju da budu smatrani provladinima ili pro-opozicionima, to nije svrha medija, poenta nije u tome da oni igraju ulogu političke partije.

Ja ću se, kao šef Misije OEBS-a u Crnoj Gori, truditi da, sa svoje strane, doprinesem kreiranju i promovisanju prostora za slobodu govora sa jedne strane, ali i ohrabrirvanju adekvatnih reakcija nadležnih institucija i organizacija u čijem je fokusu zaštita ljudskih prava, kada evidentno dođe do njihovog kršenja. Ovdje prevashodno mislim na kršenje pretpostavke nevinosti kroz neprofesionalno izvještavanje ili putem plasiranja neprovjerenih informacija, koje mogu ozbiljno ugroziti nečiju reputaciju. Takođe ću tijesno saradivati sa vladom i vladinim institucijama, parlamentom, pravosudnim i drugim relevantnim institucijama po pitanju rješavanja problema pravnih praznina, ili nepostojanja odgovarajućih pravnih odredaba koje bi regulisale postupanje u slučajevima kada dolazi do kršenja pravnih ili etičkih normi.

Isto tako, namjeravam da blisko saradujem i sa svim drugim crnogorskim partnerima, sa posebnim akcentom na potrebu rješavanja neriješenih slučajeva napada na medijske poslenike ili imovinu, njihovu adekvatnu istragu, i odgovarajući sudski epilog. Svakako ću u narednom periodu imati niz sastanaka sa predstavnicima širokog spektra institucija ili pojedinaca koji su relevantni za ovu problematiku, da bih stekla jednu širu i potpuniju sliku o svim bitnim aspektima ovog pitanja. Tu mislim na predstavnike organizacija civilnog društva koji se bave ovim pitanjem, predstavnike političkih partija, pravne stručnjake, i, svakako, predstavnike medija. Takođe ću i pomno razmotriti mogućnost nalaženja zajedničkog prostora za konstruktivniju saradnju, pogotovo u dijelu kvalitetnog i efikasnog funkcionisanja samoregulatornih tijela, čije je djelovanje, pogotovo nakon dekriminalizacije klevete, izuzetno važno.

Vjerujem da sve institucije mogu dati svoj doprinos da se situacija u ovoj oblasti poboljša, i da se podigne svijest o posljedicama i odgovornosti svih relevantnih činilica društva, pogotovo nakon što je dekriminalizovana kleveta. Naravno, treba biti realan, i konstatovati da to neće biti lako, i da će biti potrebno dosta napora i vremena. Ja i Misija OEBS-a na čijem sa čelu, možemo dati kvalitetan doprinos jedino u partnerstvu sa ostalima. Izgradnja tog partnerstva biće važan faktor uspješnosti i plodotvornosti naše saradnje i rezultata.

Pitanje 4:

Evidentno je da do sada nadležne institucije nijesu riješile nijedan od brojnih slučajeva napada na novinare "Vijesti", paljenje auta i uništavanje imovine? Kako to objašnjavate i da li će OEBS uticati na nadležne da se ti slučajevi što prije riješe?

Odgovor:

Vjerujem da ćete razumjeti da ja nijesam osoba koju treba pitati da to objasni. Ono što ja mogu da kažem sa strane OEBS-a je da su neriješeni slučajevi napada na novinare i imovinu medijskih kuća ključno područje zabrinutosti.

Napad eksplozivnom napravom na kancelarije Vijesti u noći 26. decembra, koji smo snažno osudili, je jedan od najozbiljnijih napada na medije do sada, i on nesporno zahtijeva neodložnu i temeljnu istragu, da bi se počinioci tog čina nasilja što prije otkrili i kaznili.

Takođe, i napad na novinarku dnevnog lista Dan od prije par dana, je potrebno što prije rasvijetliti.

OEBS će nastaviti da apeluje na vlasti da se bave ovim pitanjem, kao što je to bio slučaj i do sada. Ne postoji opravdanje za napade na novinare. Takvi slučajevi ugrožavaju demokratski

napredak i proizvode efekat zastrašivanja na slobodu medija, ali utiču i na ukupni osjećaj bezbjednosti. Daljem napretku svakako ne može doprinijeti nedostatak kvalitetno i u potpunosti sudski procesuiranih slučajeva ove vrste, i može doprinijeti i negativnom imidžu države u pogledu zaštite slobode medija. Institucije i organi za sprovođenje zakona treba da snažnije demonstriraju sposobnost da kvalitetno i pravovremeno istražuju i rješavaju ovakve slučajeve.

Želim da vjerujem, i zbog nekih nedavnih koraka koji su preduzeti, kao što je osnivanje Komisije za praćenje aktivnosti nadležnih institucija na rasvjetljavanju neriješenih slučajeva napada na medije, da će preostali slučajevi napada na novinare i imovinu medijskih kuća, biti ozbiljnije ispitani.

To je, svakako, dobar potez, no smatram da ne treba izgubiti iz vida da je glavna odgovornost za te istrage na tužilaštvu, i ostalim institucijama za sprovođenje zakona. Njihov rad na pomenutim predmetima treba da bude kontinuiran, bez obzira na nalaze i zaključke komisije. No, ipak, najvažniji su, bez sumnje, rezultati tih istraga. Onih na kojima se trenutno radi, i onih od ranije koji još uvijek nijesu okončani.

Vi, naravno, znate da OEBS u ovim apelima nije usamljen. Izvještajima EU za 2012. i 2013. godinu, poziva se na napredak u istragama nekih skorašnjih ali i ranijih slučajeva, i apeluje se na potrebu ubrzanja napora usmjernih na istragu i gonjenje počinitelaca napada na novinare. U vezi sa tim pitanjem, ja sam već razgovarala sa nekim državnim zvaničnicima, oni su izrazili uvjerenje da će se sa najvećom ozbiljnošću tretirati to pitanje, i ja sam ta njihova uvjerenja uzela u obzir.

Pitanje 5:

Da li će Misija OEBS-a nastaviti saradnju na Programu razvoja kapaciteta za demilitarizaciju i sigurno skladištenje lakog naoružanja i konvencionalne municije (SALW) za Crnu Goru MONDEM programa i na koji način? Da li će biti novih vidova saradnje i u drugim oblastima od značaja za dalji proces razvoja sistema odbrane?

Odgovor:

MONDEM program demilitarizacije i njegova realizacija prepoznati su kao jedan od najuspješnijih partnerstava između vlade i međunarodne zajednice u regionu.

Među našim budućim prioritetima biće napori usmjereni na obezbjeđivanje dodatnih milion eura za bezbjedno uništavanje preostalih viškova naoružanja, odnosno tona nestabilne municije, kao i oko 2,4 miliona eura potrebnih za nadgradnju infrastrukture najvećeg skladišta vojne municije u zemlji, Brezovik, kod Nikšića.

Pitanje 6:

Trenutno je u fokusu i rad na izmjeni izbornog zakonodavstva. Došlo je do zastoja u radu radne grupe za izmjenu izbornog zakonodavstva i do oštre polarizacije između DPS-a i opozicije oko elektronske identifikacije birača, zbog čega je tražena i pomoć eksperata EU. Da li je po Vama to najbolji način da se izbjegnu eventualne zloupotrebe prilikom pravljenja biračkih spiskova i samog glasanja?

Odgovor:

Nastavak diskusije među članovima skupštinske Radne grupe za izgradnju povjerenja u izborni proces se mora ohrabriti, jer su oni preuzeli odgovornost za postizanje sporazuma i konsenzusa

o tom važnom pitanju.

Ukoliko, pak, ne dođe uskoro do takvog kompromisa, pozivanje na međunarodnu praksu je nešto što je crnogorski parlament koristio i ranije, i što će, moguće, biti potrebno učiniti i u ovom slučaju. Na primjer, 2011. godine, mišljenje i preporuke OSCE/ODIHR-a o Zakonu o izboru odbornika i poslanika, i 2012. godine traženo je mišljenje Venecijanske komisije, odnosno Savjeta Evrope o ustavnim amandmanima za jačanje pravosuđa. Međutim, u slučajevima gdje je zatražena ta ekspertna pomoć i savjeti, preporuke i mišljenje takvih međunarodnih institucija moraju da budu ozbiljno uzeti u razmatranje od strane radne grupe u cilju konačnog usvajanja amandmana i odlučnijeg daljeg sprovođenja tog procesa.